

Історична пам'ять як фундамент формування професійної етики майбутніх фахівців аграрної галузі

Побережець Ганна,

канд. іст. наук, доцент,

доцент кафедри українознавства та суспільних наук,

Миколаївський національний аграрний університет

Анотація: У тезах обґрунтовано роль історичної пам'яті як засадничого елемента формування професійної етики здобувачів вищої освіти аграрних закладів вищої освіти. Розглянуто інтеграцію гуманітарного та фахового знання як засіб виховання відповідального ставлення до землі та усвідомлення тяглості українських господарських традицій. Особливу увагу приділено деконструкції радянських аграрних міфів та актуалізації досвіду вітчизняного кооперативного руху. Визначено, що залучення історичного контексту до освітнього процесу сприяє подоланню технократизму та формуванню цілісної особистості фахівця, здатного до етичної рефлексії в умовах сучасних викликів АПК.

Ключові слова: історична пам'ять, професійна етика, аграрна освіта, інтегроване навчання, тяглість традицій, соціокультурна ідентичність, аграрний сектор.

На сучасному етапі розвитку української держави аграрна галузь є не лише локомотивом економіки, а й стратегічним чинником національної безпеки та ідентичності. Проте глобалізаційні виклики та інтенсивна цифровізація сільського господарства часто призводять до вимивання ціннісного компонента з підготовки фахівців, замінюючи професійну етику вузьким технократизмом. У цьому контексті звернення до історичної пам'яті стає критично необхідним. Актуальність дослідження зумовлена потребою подолання постколоніальних травм у свідомості аграріїв, деконструкції радянських міфів про спільну власність та виховання нового покоління управлінців, які сприймають землю як суб'єкт етичної відповідальності, а не лише як об'єкт експлуатації. Формування історичної свідомості у здобувачів аграрних закладів вищої освіти (ЗВО) дозволяє синхронізувати українську галузеву освіту з європейськими стандартами, де професійна етика тісно пов'язана з культурною спадщиною та сталим розвитком громад.

Професійна етика фахівця аграрного сектору специфічна, адже вона базується на особливому ставленні до землі як до головного національного багатства та живого ресурсу. Звернення до історичної пам'яті дозволяє майбутньому агроному, інженеру чи менеджеру АПК усвідомити тяглість традицій українського господарювання. Вивчення досвіду вітчизняного кооперативного руху кінця XIX – початку XX ст., еволюції фермерських господарств та історії меценатства у аграрній сфері сприяє вихованню почуття

відповідальності та професійної честі. Здобувач вищої освіти починає сприймати себе не як тимчасового користувача ресурсів, а як спадкоємця багатостолітньої хліборобської культури.

Водночас інтегровані заняття дозволяють критично переосмислити складні сторінки вітчизняної історії, зокрема трагедію Голодомору та насильницьку колективізацію. Для історика в аграрному закладі вищої освіти (ЗВО), це стає інструментом деконструкції радянських споживацьких стереотипів щодо «підкорення природи» та формування нової етичної норми, заснованої на повазі до приватної власності, вільної праці та екологічної безпеки. Таким чином, історична ретроспектива стає запобіжником проти професійної деформації та байдужості.

Важливим елементом формування професійної етики є звернення до постатей та подій, що заклали моральні стандарти галузі. Зокрема: етика служіння та меценатства: Прикладом для майбутніх аграріїв є діяльність родини Терещенків та Симиренків. Їхній підхід до ведення господарства базувався на принципі «суспільної користі», де прибуток інвестувався в інфраструктуру, освіту та наукові розробки. Це демонструє здобувачам, що успішний агробізнес історично пов'язаний із соціальною відповідальністю.

Кооперативна етика: Досвід Миколи Левитського («артільного батька») та діяльності товариства «Сільський господар» у Галичині є ілюстрацією етики взаємодопомоги та чесної конкуренції. Для сучасного фахівця це слугує доказом того, що солідарність і прозорість є ефективнішими за хаотичну експлуатацію ресурсів.

Наукова чесність та стійкість: Життєвий шлях видатних вчених, таких як Микола Вавилов або фундатори української селекції, котрі відстоювали наукову істину в умовах ідеологічного тиску, формує у здобувачів поняття про інтелектуальну гідність та безкомпромісність у питаннях якості та безпеки продукції.

Екологічна спадщина: Традиційне українське ставлення до землі як до «годувальниці», може бути інтегроване у сучасну концепцію сталого землеробства. Розуміння того, що виснаження чорноземів у радянський період було наслідком втрати історичного зв'язку з локальними традиціями, спонукає майбутніх агрономів до впровадження ощадливих технологій.

Практична реалізація такого підходу в освітньому процесі передбачає впровадження бінарних лекцій, де історичні факти аналізуються крізь призму розвитку технологій та проєктної діяльності (наприклад, дослідження історії локальних господарств або аграрних династій). Це перетворює вивчення історії з теоретичної дисципліни на практичний інструмент самоідентифікації. У підсумку, використання потенціалу історичної пам'яті у інтегрованому навчанні забезпечує формування цілісного фахівця, здатного не лише до ефективного виробництва, а й до усвідомленого служіння суспільству та збереження аграрного потенціалу України для майбутніх поколінь.

Доведено, що історична пам'ять є невід'ємним складником професійної культури аграрія, оскільки вона забезпечує трансляцію етичних норм від минулих поколінь до сучасних фахівців, створюючи ціннісний каркас

професійної діяльності. Інтеграція історичного контенту у фахові дисципліни дозволяє сформувати у здобувачів суб'єктне ставлення до землі, де етична відповідальність за збереження природних ресурсів переважає над миттєвою економічною вигодою. Визначено, що роль історика в аграрному ЗВО полягає у модерації процесу формування професійної ідентичності через актуалізацію прикладів успішного українського господарювання та аналіз помилок минулого, що є запобіжником проти професійної деградації в умовах ринкової економіки.

Перспективи подальших розробок у цьому напрямі полягають у створенні інтегрованих навчальних курсів, які б поєднували історію аграрної науки з етичними аспектами сучасного природокористування, що сприятиме вихованню інтелектуальної еліти аграрного сектору України.

Список використаних джерел:

1. Вергунов В. А. Сільськогосподарська дослідна справа в Україні від зародження до академічного існування: організаційний аспект : / В. А. Вергунов ; Нац. акад. аграр. наук України, Нац. наук. с.-г. б-ка. - К. : Аграрна наука, 2012. - 416 с.
2. Коріненко П. С. Історія українського селянства: навчально-методичний посібник/Павло Степанович Коріненко. Тернопіль, 2014. Український селянин, (14). Отримано з <https://ukr-selianyn-ejournal.cdu.edu.ua/article/view/791>
3. Марочко В. І. Українське селянство в роки колективізації та Голодомору: соціально-етичний аспект. Київ : Інститут історії України НАН України, 2012.
4. Пантелеймоненко А. О. Аграрна кооперація в Україні: теорія і практика : монографія. Полтава : РВВ ПУСКУ, 2008. 347 с.

Abstract: *The abstract substantiates the role of historical memory as a fundamental element in shaping the professional ethics of students in agricultural higher education institutions. The author considers the integration of humanitarian and professional knowledge as a means of fostering a responsible attitude towards the land and awareness of the continuity of Ukrainian economic traditions. Special attention is paid to the deconstruction of Soviet agricultural myths and the actualization of the experience of the national cooperative movement. It is determined that the inclusion of historical context in the educational process helps to overcome technocratism and forms a holistic professional personality capable of ethical reflection in the face of modern challenges in the agro-industrial complex.*

Keywords: *historical memory, professional ethics, agricultural education, integrated learning, continuity of traditions, socio-cultural identity, agricultural sector.*